Timișoara, 1895. Anul II. Nr. 162. Sâmbătă în 22 Iuliu (3 August).

DREPTATEA

Apare în fie-care di de lucru la amiadi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 frci.) — Numeri singuratici 5 cr. — Tacsa de inserțiuni: 1 cm.□ 1 cr., plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse,) Nr. 41 Telefon (linia de stat Viena, Budapesta, Arad) Nr. 4.

În fața reformelor.

Timișoara, 3 August n.

(+) În scurt timp căsătoria civilă și matriculele de stat se vor pune în pracsă și se va perficiá una dintrê cele mai mari re(a)forme în aceasta țeară.

Dacă ne întrebăm, ce am *făcut* noi românii *contra* acestora, nu ne putem dá un rěspuns satisfăcětoriu; ear' dacă ne întrebăm ce *facem* în *fața* lor, rěspunsul e și mai trist.

Nu putem trece cu vederea aceasta negligință, și facem atente mai ales autoritățile bisericești, că e timpul sě li-se audă vocea.

După-ce nefericitele projecte au devenit legi, congresul bisericei române gr. or. a fost cea dintâiu corporațiune, care a netedit calea înactivărei legilor reducênd numěrul vestirilor, și ștergênd ședulele protopopești.

Ordinațiunile despre întroducerea legilor nici nu erau cunoscute încă și congresul li-a pregătit calea. Au venit în urmă și ordinațiunile acelea. Acum deja vestea lor a pătruns prin toate păturile societățeí până la cel din urmă țeran.

Notarii străini, noii »matriculanți« își bat deja peptul și spun cu gură mare poporului: »Acum eu sunt popa vostru! La mine sě veniți la cununie. Am sě mě îmbrac într'o haină mai frumoasă, ca a popii vostru, într'o atila, sě-mi pun tricolorul național la pept și apoi eu sě vě cunun în numele ministeriului din Pesta.«

Am așteptat sě audim alarme din sinul preoțimei, cercularie episcopești, cari măcar o îmbărbătare, niște cuvinte frumoase sě spună preoților pentru ca sě-i însuflețească. Nimic din toate acestea.

Din taběra catolică, îndată după publicarea acelor ordinațiuni țeara întreagă a fost inundată*) cu o broșură întitulată: »*Rěsboiu religionariu în Ungaria*«. Titlul acesta caracterisează cuprinsul voluminoasei broșuri. Ea este efusiunea unui suflet mare, care într'un stil lapidar, sentențios și avêntat face o repede ochire peste întreg decursul luptei de până acum, apoi deschide prospectele pentru venitoriu: lupta, lupta pentru revisuirea legilor.

În această broșură politica-bisericescă a guvernului este cualificată de revoluțiune în contra creștinismului. Autorul citează după *Thuroczy* descrierea revoltei vechilor maghiari în contra creștinismului sub conducerea lui Vatha, apoi esclamă:

„Aceasta a fost revoluțiunea lui Vatha pe timpul regelui Béla, la 1061, și *asemenea* acesteia este revoluțiunea lui Bánffy pe timpul domniei regelui Francisc Iosif, la 1895".

Eată cum începe autorul broșurei capitolul întitulat: »*Cerem revisuire*!«:

»*Sus, la arme creștini!* Pornim luptă cu dușmanii nostri pentru credința și patria noastră. Vom luptá, vom luptá lupta nobilă a celor drepți și buni, pentru ca sě conservăm maghiarilor această patrie pe pămênt și sufletelor noastre mântuirea în ceriu. Vreau sě ne răpiască ceriul și pămêntul, patria eredită de la străbunii nostri liberi, cuvêntul și promisiunea lui Ddeu învěțată de părinții nostri de la Mântuitoriul. Vom trebuí sě învingem, ca sě nu perim, pentru-că *Ungaria sau va fí creștină, sau nu va mai esistá.*«

Așa au întimpinat catolicii ordinațiunile ministeriale. Ear' noi? — noi, pentru cari nouele legi sunt o duplă lovitură, credinței și naționalității noastre?

Eu n'am observat alt-ceva de cât, niște articoli în »Telegraful Român« și mai pe urmă unul în »Tribuna«.

»*Telegraful*« a adus o serie de articoli fără titlu, fără sfîrșit, fără spirit și fără idei; o zamă lungă, apătoasă, ca de cute, prin care trebue sě pescuiești ca printr'o mare de banalități și frase tocite ca sě găsești vr'o gândire, vr'o declarațiune. Și ce idei? Ne spune resunetul ce acesti articoli au avut în presa maghiară. Telegrame s'au dus în toate părți, că »Telegraful« organul metropolitului Miron recomândă *supunere* legilor bisericești; ma o foaie maghiară (Pesti Hirlap) așa de mult s'a încăldit de tonul lor rece, încât s'a avêntat la un primarticol, în care îi spune primatelui Vaszary, ca sě nu se lase întrecut în patriotism de metropolitul Miron.

Fără îndoială, în articolul lui P. H. e prea multă rea-voință și rea credință, dar' în schimb trebue sě recunoaștem, că din articolii Telegrafului respiră numai lipsă de voință și credință.

„mai periculoase ținem aceste pentru poporul nostru și *în special* pentru clerul nostru greco-oriental, atât din punct de vedere religionar, *cât și din punct de vedere material*". (Nrul 76).

„Simțitoare și educătoare va fí *pentru preoți* întroducerea căsătoriei civile din punct de vedere nu numai al autorității preotului și protopresbiterului, *dar' deosebit din punct de vedere material*, . . ." (Nrul 77).

„nu vom stá cu mânile în sin la timp de grele încercări, ci basându-ne forțele noastre proprii ne vom ajutá după putință, *în ce privește partea materială*, căci poporul nostru totdeauna a fost gata a jertfí ori și ce, când s'a pus la ispită religiunea și naționalitatea sa, după prea cunoscutul proverb: „*et pati et facere fortia Romanorum est*"." (Nrul 79). (Câtă ironíe în acest citat latinesc! N. Red.)

„*causa materială* joacă un rol principal în toată lumea și prin urmare și la noi. Asigurată odată *aceasta*, ușor va fí a învinge obstaculele și pedecile, ce ni-s'ar putê pune *în ori și ce privință*, și ușor vom eșí din *impasul* ce ar obvení asupra capului nostru".

În acestea se cuprinde opiniunea articolilor în ce privește paralisarea rěului ce ar putê proveni din întroducerea nouelor reforme. Scurt, »Telegraful« crede, că cu banii se poate repará totul. El vede pericolul mai mare pentru *cler*, de cât pentru *popor*; nu decădința morală ce ar proveni, ci scăderea venitelor i-se pare »Telegrafului« mai mare lovitură. De aceea crede, că despăgubind pe »*funcționarii bisericei*«, va paralisá tot rěul. O credință cu totul greșită.

Cât despre ținuta clerului în fața reformelor, »Telegraful« dice atâta:

„Datori suntem deci a *face atent* clerul nostru, a perseverá în calitățile cele bune ce le-a arětat și documentat până acuma; *datori suntem sě ne supunem legii, ne vom supune;* dar' totdeodată datori suntem a combate toate relele, cari ar vení asupra noastră, pe nedreptate, silindu-ne a contrabalansá acelea prin stăruința noastră pe toate cărările posibile pe basele garantate noue; vom merge mână în mână, *fără a jigní relațiuni delicate, fără a perde din vedere interesele supreme bisericești și naționale* ale *elementului(!)* românesc."

*) Nouă ni-a venit sub adresă *românească: Radactionul »Dreptatea«.*

Foișoara „Dreptății".

Pe Postovariu.

— Schițe dintr'o escursiune. —

(Continuare.)

Vorbind despre casă e postulatul minței experte și practice — după cum dice Kant — ca sě vorbim și despre locuitoriul ei, adecă despre Sasul, care are nisuința sě întreacă turnul bisericii, că e lung, lung și nesfěrșit, de-ți e de hamete!... Apropiată asemănare e cu un stâlp de telegraf, ear' când vorbește în limba lui săsească, par'că sparge nuci în gură, imitează în perfecție lătratul unui șacal. O figură de om, care fără cuvinte îți spune că „boii nu mi-s a casă".

Se poate și prea poate, că antipatia lui s'a născut din vederea costumelor noastre de fantasie, sau din împrejurarea că noi eram „Rumuni". Valachi nulla debetur.....

Doboriți de oboseală ne dădurăm în brațele lui Morfeu sub umbra deasă de prun stufos. Însě ce somn? căci fantasia nu ni-a durmit, și dacă a-și stá sě înșir cu acuratețǎ toate jocurile fantasiei în cele două oare de somn pe muntele Postovariului, credeți-'mi, că mi-ar trebuí mult de scris și cetitorilor multă răbdare de cetit.

După-ce înșelarăm puțin somnul, ne scularăm și am pornit spre locul cel mai frumos, ce am vědut în vieața mea: spre vêrful „Postovariului", cale de un sfert de ceas de la casă.

Natura represintă un ce nemărginit dei frumseță și de strălucire deasupra acestui vêrf. Geniul creațiunei vorbește ací omului într'o limbă divină; desvălind înaintea ochilor sěi mai mulți secoli ce trecură, și arětând urmele lăsate de revoluțiunile elemementelor. Inima-'ți se urcă în piept, îți bate mai cu tăriă, sufletul se mișcă în reamintirea trecutului și a vremurilor de rěstriște și de glorie ce au fost și numai sunt, în contemplarea unei naturi atât de frumoasă, ale cărei spectacole mărețe inspiră idei de eroism, de entusiasm și de cinste.

Ochii nostri dădură de priveliștea cea mai frumoasă ce am putut vedê vr'odată.

Totul te atrage de jur împrejur. Colea o pădure. Ah, dacă ai putê sě te amesteci în umbrele sale! — Dincolo vêrful unui munte! — Ah! dacă ai putê sě privești de acolo locul cel întins! — Bucegiul, amfiteatru de munți lănțuiți unul de altul, văile cele familiare! O de-ai putê sě te perdi într'însele!

Ca un soare ce sě uită înapoi preste munți, ochii nostri cătară lung și erau pironiți spre sud: erá România! Patria lui Mihaiu Viteazul!

România „dincolo", ear' noi, noi tot „dincoace".

Problema vieții neamului nostru ca fulgerul îți trece prin minte și pornești pe drumul feliuritelor amintiri de dor și de mângăiere. Te cuprinde un feliu de crispațiune nervoasă, un feliu de întristare ne cuprinde, căci întristarea ca și bucuria e contagioasă, te înhață, fără sě-ți ceară voie, și adese te ia fără voie-ți.

Departe în fundul minții, în fundul inimei un vis ne frământă închipuirea: erá visul care ne arde sufletul!

Te întrebi: Doamne, dar' cum se poate ca ceea-ce jurămêntul leagă, ceea-ce inima unește, omul sě despartă? — Tablou trist, ce varsă în suflet o tainică simțire de jale: Ori cât ne despart munții, tot ne suntem frați!

O sprinceană alburie se ivì pe coama dealului de către răsărit, ear' noi părăsirăm acest paradis plăcut, acest suris al lui Dumnedeu.

Ajunși din nou la casa unde ne aveam treburile, avênd ghemuită în păntece o doză destul de considerabilă de foame, vrênd-nevrênd trebue sě ne supunem și celei mai

»Telegraful« crede că-i destul sĕ faci *atent* clerul; mai mult, el crede că »preoțimea va ști la *timpul* sĕu ce posițiune sĕ ia contra acelora«.

Noi credem, că autoritățile bisericești trebue ele prin cerularie potrivite momentuosității causei sĕ indice ținuta clerului, și sĕ-l îndemne, ca nici o ocasiune sĕ nu o treacă fără a-și arĕtă nemulțumirea cu actualele legi. Altcum vom vedè tot mai des casuri, ca și cel din Bucoșnița,*) unde doi preoți au votat bani de cuartir purtătoriului de matricule, fără sĕ aibă un singur cuvênt contra lor, o singură reservă.

Aceasta o așteaptă clerul, și acestei așteptări i-s'a și dat espresiune într'un articol din »Tribuna« (Nrul 162). În acel articol respiră un alt mod de gândire, și totuși respectivul scriitoriu numește preoția o *lefterie* și pe preoți »funcționari«. Următoriul pasagiu arată și vederile acestui articol:

»Nici *că ne preocupă partea materială a perderilor*, căci popor sĕrac cum suntem, ceea-ce am dat sub un titlu, vom aflá altul, ca sĕ *recompensăm pe funcționarii bisericelor* noastre și în special va trebuí sĕ aflăm un titlu, sub care sĕ onorăm *serviciul protopopilor*, cari perd toate venitele lor de pănă acum, rĕmânênd numai cu *sarcinile* oficiului și cu rĕspunderea cea mare, pentru *înaintarea corectă a averilor* și a altor *agende* împreunate cu oficiul lor.«

Acest pasagiu e destul pentru a vedè, că și autorul acestui articol crede în bani, ca într'o medicină universală, că și el vede în nouele reforme mai mare pericol pentru preoți, protopopi, de cât pentru popor.

Asta-i o părere foarte greșită. Dar' vedi bine, de la *funcționari* nu poți aștepta sĕ-și teamă clientela, interesele poporului, ci își tem totdeauna leafa, lefteria.

În timpuri grele ca acestea noi avem lipsă de preoți, de apostoli. Acestia sĕ iese înainte, dacă-i avem. Dacă nu, mai marii bisericei sĕ-le trezească spiritul apostolic al preoțimei, căci altcum e rĕu; altcum dăm inșine drept acelora, cari ne-au insultat, dicênd, că agitațiunile noastre contra projectelor ar proveni din temerea intereselor materiale.

*) Vedi articolul „*Matriculanții*« din nrul 160 al „Dreptății".

Congresul naționalităților și presa.

„*Deutsche Zeitung*" din Viena dice, că acela care cunoaște încăpățînarea și șovinismul elementului maghiar, care are știre despre relațiunile interne din Ungaria, relațiuni cari îți par de necredut, află foarte îndreptățit și natural, când naționalitățile sătule de batjocurile și terorisările îndurate din partea unei rasse, carea abia formează o frântură a întregei populațiuni din Ungaria, își ridică glasul și se string, ca sĕ iee mĕsurile necesare pentru de a saná rĕul de care e cuprins, ori dacă nici aceasta nu i-se concede, sĕ protesteze în fața Europei în contra barbarismului.

*

„*Magyarország*" consacră congresului naționalităților un prim-articol, în care impută guvernului și în special presei guvernamentale părtinire față de congres.

„Ceterum censeo" al ei e oprirea congresului.

*

Broșură volantă în contra Congresului. Jurnalistul sêrb dr *Grujits* Iános a scos la iveală o broșură în care reproabă alianța sêrbilor cu românii, cu slovacii și în general congresul. Dice că *cestiunea de naționalitate a sêrbilor e o cestiune de limbă, care deja e pe deplin resolvată prin lege*. Astfeliu a primit-o aceasta patriarchul sêrbesc Masirevici, din causa că regele i-a declarat în 1867 că nu va suferí propagarea unor idei cari ar fi contrare ideei de stat maghiar.

Autorul declară în broșura sa, că *poporul sêrbesc* stă departe de congres, și că la acest congres din partea sêrbilor vor luá parte numai cunoscuții agitatori în contra ideei de stat maghiar și creaturile lor.

Austro-Ungaria.

Ascoli despre lupta noastră. Notița dată eri după „Tribuna" o completăm adi după o foaie maghiară cu următoarele. Celebrul *Ascoli* este și el membru estern al academiei maghiare și amic al maghiarilor; eată de ce spusele lui au și mai mare preț. De present Ascoli este profesor la „Istituto Superiore" din Milano. Studiul lui „*Gli irredenti*" a apărut mai întâiu în numĕrul din Iuliu al celei mai de valoare revistă italiană, în „*Nuova Antologia*". În partea primă a studiului se ocupă cu noi, Românii, ear' în a doua cu italienii din Austria.

Foaia maghiară, din care luăm acestea, este foarte superată de acest studiu, și își esprimă dorința, ca vr'un maghiar sĕ-i rĕspundă în însași „Nuova Antologia". N'avem nimic în contra. Sĕ se discute cestiunea; sĕ rĕspundă maghiarii; Ascoli de sigur nu le va rĕmânè datoriu.

Cestiunea gimnasiului din Blașiu. Cetitorii nostri știu despre cea mai nouă ispravă a ministrului Wlassics. El a pornit cercetare contra întreg corpului profesoral din Blașiu. Eată ce dice la aceasta cestiune „*Unirea*" în primarticolul ultimului sĕu numĕr:

Înainte de toate trebue sĕ bată la ochi forțarea aceea și lipsa de procedură logică, ce o dovedește ministrul în afacerea aceasta. Când erá vorbă de studenții maturisanți, ministrul a dispus, sĕ se facă investigare în contra studenților și a profesorului Groze prin corpul profesoral. Acum vine ministrul, și investigarea ordinată în contra profesorului Groze o estinde asupra întregului corp profesoresc, fiind-că o parte a studenților cu ocasiunea întrării în Blașiu a Preasfințitului nostru Metropolit ar fi cântat „Deșteaptă-te Române" și „Doina lui Lucaciu".

Două anomalii se află în procedura aceasta. Una e chiar absurditate. Anume din disposiția cea mai nouă a ministrului ar urmă, ca corpul profesoresc sĕ facă cercetare asupra sa. A doua anomalie este, că ministrul estinde o cercetare pornită pentru un lucru asupra unui alt lucru de totului tot deosebit de cel dintâiu atât prin timpul, în care s'a întîmplat, cât și prin natura sa.

Se vede mai departe din procedura domnului ministru, că cearcă anume ocasiuni pentru a putè apăsá gimnasiul din Blașiu și eventual pentru a'l închide.

E adecă probabil, că domnul comisariu ministerial esmis în causa studenților maturisanți va fi raportat stăpânului sĕu, că din toată investigarea n'a resultat nimic culpabil. Trebuiá deci aflat ceva incident nou, fie chiar și născocit, cum de fapt e, pentru a mai dá un ghiold gimnasiului din Blașiu.

În sfêrșit procedura ministrului pare a dovedí, că totul este îndreptat în mare parte în contra capului metropoliei și archidiecesei noastre. S'a pus împotriva voinței lor. Acum voesc sĕ-l plece și sĕ-l compromită.

Dumnedĕu e cu noi!

Causa noastră dreaptă este. Gimnasiul nostru a crescut totdeauna tineri devotați patriei și regelui, dar' în același timp și devotați și încă în egală mĕsură, neamului lor. *Renegații și trădătorii nu sunt din școala Blașiului.* Și de acestia li-ar trebuí stăpânilor nostri. Însĕ lui Dumnedĕu nu-i trebuesc renegați și trădători. Ear' noi ascultăm mai vêrtos de Dumnedĕu de cât de oameni.

Guvernul poate sĕ facă ori-ce. Are puterea în mână. Dar' sĕ știe, că auctoritatea noastră superioară este gata a-și împliní toate obligămintele, ce le are față de legile și constituțiunea țĕrii, nici de cât însĕ nu va face de dragul unui ministru efemer vre-o concesiune cât de mică, care sĕ fie în oposiție cu interesul bisericii și al neamului nostru.

Ear' ceea-ce privește pe profesori, îl putem asigurá pe dl ministru, că toți sunt conștii de chemarea lor și că mai bucuros vor umblá la cerșit, de cât sĕ tradeze cea mai scumpă comoară a bisericii noastre și a neamului românesc: gimnasiul din Blașiu!

Congresul și sêrbii liberali. „*Novo Vreme*" din *Novisad* ne spune că partidul liberal sêrbesc a luat hotărîrea de a participá la congresul din 10 August. Tot în aceeași ședință s'a făcut și o propunere, că la cas dacă congresul ar fi oprit la Budapesta, acesta sĕ se țină în *Viena*.

Străinătate.

Budgetul Italiei. (Roma, 2 August) Senatul în ședința de eri a primit cu 62 voturi contra 14, budgetul ministeriului de esterne. Votarea a fost secretă. După aceea s'a proces la desbaterea budgetului ministeriului de interne.

Rusia și deputațiunea bulgară. (Petersburg, 1 August) Față cu rapoateler diferitelor diare despre resultatul deputațiunei bulgare un comunicat oficios spune că Rusia n'are sĕ se împace cu *poporul* bulgar, fiind-că acesta totdeauna a fost recunoscĕtoriu față cu eliberătoarea sa; în ceea-ce privește însĕ pe principele Ferdinand și guvernul sĕu, comunicatul spune, că țarul, resp. Rusia oficială nu va stá de vorbă cu ei. „*Până când Bulgaria oficială e supusă unui guvern octroiat de un usurpator, este eschisă ori-ce posibilitate, ca Rusia sĕ între în oare-care relațiuni cu Bulgaria.*"

Deputațiunea bulgară spre casă. (Viena, 2 August). Deputațiunea bulgară în re'ntoarcerea sa spre casă a plecat adi de aici cu trenul de dimineață.

---

prosaice munci de pe pămênt, sĕ îndeplinim scopul principal al vieții omenești: mâncarea.

Din causa unui soiu de intuițiune magnetică pricepurăm cu toții, că fața Sasului ne spune, că pentru DV. e gătit numai de cât în vatra stinsă: „*Răbdări prăjite și foame rasol.*"

N'aveam ce face altceva, de cât a ne vedè de carnea noastră, carea, sĕ nu ascundem, — erá numai de berbec. Nu ne mai lăsau „puterințele", — cum dice țiganul, — ca sĕ mai cumpĕrăm și de porc, carea de când cu recipiarea și încreștinarea Jidovilor s'a scumpit așa de tare.

Mama invențiunilor, necesitatea, ne făcură bucătari, bucătari cu supapĕ. Îți veniá mai bine sĕ flămênděști, de cât sĕ te picotezi cu nasul în spuza focului, care bătut de vênt rĕspândiá mai mult fum de cât flacără. În sfêrșit după învocarea tuturor fulgerelor, tunetelor și cutremurelor, se fripse și carnea cum biată se fripse și și consumată cu evlavie cât de bine, căci vioșia și buna disposiție așa e din fire, ea dă dres artistului, ea dă apetit, și ar face de a fi plăcută chiar și zama Spartei celei vechi.

Când nu e plăcintă de floare de făină frământată cu miere, mănâncă omul și pâne de orz sau de săcară. Așa e foamea, e cel mai bun bucătar!

Ba Soneru, cel mai flămânjos ecsemplar din toți șepte, inspirat ajunsese până a dice, că nici repausatul Homer, bucătariul bucătarilor nu știá sĕ dee o friptură mai bună.

Sĕ nu ne ocupăm însĕ de detaliuri, de *chițibușuri*, cum se dice, sĕ lăsăm mâncarea, despre care s'a dus vestea ca de popa tuns și care fù precedată de un șir de păhăruțe de rachiu, căci numai poftă face cetitorilor.

Când soarele erá de o suliță pe ceriu, făcù unul propunerea, ca sĕ ne dăm la puțină gargaliseală motivându-și-o cu asudătura în care ne aflam. Șase voci îl aprobară și-'i urmară.

De rêndul acesta pregătirăm un ospĕț, care ar fi putut sĕ ațîțe dorințele chiar ale vestițiilor nostri străbuni în lăcomiă: Luculus și Heliogabal. O baterie de sticle de nectar, care de la căderea din Olymp a luat prosaicul nume de vin; vinul spumă în sticle și contribuí, ca sĕ aprindă imaginația ca picăturile de spirt aruncate în foc. Se făcù și o „comandă", fiind-eá așa e *obiceiul pământului*, ear' pe Victor mi-l apucarăm de subsuori și îl instalarăm în tron. Om iubit, petrecut prin lustrul lumei, fost oficer de comandă, e un lexicon viu și stafetă nedesavubilă de multele întêmplări ce audise și vĕduse, erá sufletul și gama petreceri. El aduse pentru noi veselie încântătoare, și acel rîs care se comunică încăldind prin radele sale totul împrejurul sĕu, erá și potrivit ca „praeses".

De cantor fù ales cu completă unanimitate, Mitru, acest om cumpĕtat și filosof *par excellence*, om desĕvêrșit în cunoștința „lighioilor" de pe fața pămêntului. Mintos și grav, cu ferestri de iarnă pe ochi, în vêrstă mai provilnică de cât noi, erá interesant sĕ-'l vedi fumând, îți faceá impresia, că nisuește sĕ ajungă soartea Turcilor din rĕsărit, cari nu se bucură de bine, nu le pasă de rĕu, ci șed cu picioarele încrucișate, sĕ facă Allah cu ei ce va voí, și e tare plăcut sĕ-'l vedi cum își așterne ochii la rotocoalele de fum ce le slobode, de par' că ar voí sĕ scrie un op întreg despre folosința fumului de țigară.

Pentru a dá o slabă ideiă de toți „conkneipanții", ar trebuí sĕ fac o fisiologie întreagă de fieşte care parte în deosebi, sau sĕ urmez unor romanțieri moderni, care voind a descrie un portret, obicinuesc chipul obicinuit în pasporturi.

Nu voiu face aceasta, ci voiu spune, că banda voioasă se compuneá din tineri cărturari (nu cărțieri), din tineri, cari își resucesc mustața înainte de a fi crescut.

(Va urmă.)

(Berlin, 2 August). „*Kleines Journal*“ are din Sofia informațiuni, că după sosirea deputațiunei se vor face în fața locuinței metropolitului *Clement* mari demonstrațiuni și se va pretinde, ca metropolitul sĕ spună publice, că *ce a pretins țarul de la Bulgaria?*

Agitațiunile din Macedonia. (Odessa, 2 August). *Dimitrov*, conducĕtoriul insurgenților macedoneni, a telegrafat unui prietin al sĕu de aici, făcêndu-i cunoscut, că va rĕmânê în Macedonia, *fiind-că are speranța, că insurecțiunea va erumpe la earnă cu nouă putere.*

Corespondență.

Brașov, 1 August n.

— Spiritul de colegialitate în sinul tinerimei. —

Unde stai și privești în marea lume românească, trebue sĕ constați un mare neajuns, lipsa de o frățietate și colegialitate adevĕrată. Nu de giaba accentuează puținele noastre diare la toate ocasiunile, sĕ ne stringem șirurile, sĕ punem mie cu mare umĕr la umĕr, căci de altmintrenea societății mari, ba chiar un neam întreg ne amenință cu peire. Și cu tot dreptul trimbițează diarele noastre acest adevĕr mare în lumea românească, căci în ele își varsă bietul român toate nĕcazurile și puținele bucurii ce le are, și astfeliu devin ele opiniunea publică românească. Nu-i vorbă, te înveselești, când aproape dilnic ai ocasiune sĕ cetești, că îndepărtatul Bănat cu Ardealul se întrec reciproc în arangiarea de concerte și petreceri, și încă cu scopuri atât de frumoase; vedem, că din venitele curate se ajutorează școale, biserici, reuniuni, studenți sĕraci etc. etc., ba am avut rară ocasiune sĕ asistăm, mulți cei drept din depărtare, cum o tinerime a unui colț întreg al românismului, tinerimea academică bănățeană a grăbit sĕ arangieze o petrecere cu scopul sfânt, de a ajutorá un focular mare al nostru, societatea „Petru Maior“ din Pesta, la ale cărei raze binefăcĕtoare se încăldesc generațiuni întregi, speranțele neamului românesc.

Sunt frumoase aceste manifestări, ne servesc de o dovadă eclatantă, că mulți dintrĕ noi înțeleg durerile și nĕcazurile neamului și știu sĕ le aprecieze.

Ce folos însĕ, că aceste spontane semne de vieață nu pot sĕ dee un avênt mai puternic vieței noastre românești. Petrecerile și concertele trec, cercurile mai restrînse își aduc a minte din când în când de momentele plăcute de la cutare și cutare petrecere, și le place sĕ se legene pentru puține minute în amintirele din trecut; corporațiunile ajutorate din venitele cât de curate grĕbesc a mulțămí pe cale diaristică p. t. publicului mărinimos, adaug puțini bani fondului și — toată însemnătatea petrecerei a trecut. E dureros faptul acesta, dar' e așa.

Tinerimea unui neam, care numai bunul Dumnedĕu știe prin câte miserii și nĕcazuri a trecut secoli dearêndul, altmintrelea trebue sĕ înțeleagă chiămarea ei. Astfeliu trebue sĕ se manifesteze, în cât impresiunile luate de la diferitele conveniri sĕ rĕmână neșterse în mintea românilor și sĕ serviască tuturora de un isvor nesăcat al însuflețirii. Pretutindenea, pe toate terenele, unde se prepară numai cea mai mică manifestațiune pentru tot ce e românesc, sĕ alerge cu dor și drag în inimă, sĕ caute a strînge cât se poate de mulți indivizi la acel loc, ca sĕ dee cu toții dovedi lumei mari, că românul își iubește mai pre sus de toate neamul sĕu, ca sĕ vadă odată străinii, că acest neam nu poate trăí pe acest pământ, ca sĕ fie calul de bătaie al acelora de la putere, că acesti oameni, cari se iubesc atât de mult, acest neam, care se manifestează atât de frumos, trebue sĕ fie privit de acel far impunătoriu în marea lumei, de care sĕ se zdrobească toate valurile barbare. Și pentru a ne putê manifestá în un mod atât de impunătoriu trebue sĕ propage tinerimea dintâiu și întâiu în sinul ei spiritul de frățietate, colegialitate și iubire față de tot ce e românesc. Și dacă i-a succes aceasta, atunci sĕ pășească afară în cercuri mai largi ca o falangă impunătoare, care sĕ atragă tot ce e bun și folositoriu, ear' ce e rĕu, uscăturile sĕ le strivească la pământ. Nici statute scrise, nu paragrafi, cari și așa nu ni-s'ar aprobá nici-odată consueto more — sĕ ne conducă, ci iubirea frățească, colegialitatea sĕ ne fie steaua conducĕtoare; fie-care dintrĕ noi sĕ fie câte un paragraf, ear' cu toți sĕ formăm statutul, basa solidă a înaintării neamului românesc.

Așa a înțeles tinerimea română din Brașov și giur chiămarea ei, când s'a constituit deunădile în o societate, cu scopul măreț de a propagá spiritul de colegialitate și socialitate și de a cultivá simțul național românesc. Cu nedescrisă însuflețire am îmbrățișat cu toții aceste idei sublime, cu atât mai vêrtos, că suntem convinși, că aceste idei lansate vor aflá și în alte părți un rĕsunet puternic.

Victor.

Cronică.

Timișoara, 3 August n.

Avis medicilor români. În 16 August st. n. la 9 oare a. m. se va ținê la casa comunală în *Zlatna* alegerea de medic cercual. Locuitorii acestui cerc, în numĕr de vre-o 11.000 sunt aproape esclusiv români. — Salariul este: 500 fl. fix, 150 fl. paușal de călĕtorie și apoi eventualele venite laterale, cari se urcă cam la suma de 1500—2000; așadar' un total cam 2—3000 fl. anual.

Zlatna, care va fi sediul medicului cercual, este o comună foarte drăgălașă. Situată la poalele munților apuseni (comitatul Albei inferioare), pune la dispoziție plăcerile vieței de munte și în același timp nu lipsesc nici de cele ale șesurilor. Zlatna are linie ferată, drumuri bune, și prin cerc, are prăvălii, tĕrguri de sĕptĕmână și de țeară și inteligință românească. Despre locuitorii din cerc e destul dacă spunem, că sunt vecini cu *moții*, cu cari se identifică pe deplin.

Împĕratul Vilhelm — predicator. La 1 Septembre, se va inaugurá în Berlin o mare biserică zidită în amintirea lui Vilhelm I din ocasiunea serbărilor de aniversare a Sedanului. Atunci Împĕratul Vilhelm al Germaniei — după cum cetim în „*L'Estafette*“ din Paris — usând de titlul sĕu de *Supremus Episcopus Borusiae* va se țină o predică de pe amvon. Știrea aceasta a produs emoțiune în presa germană.

Două procese de presă la Curie. Curia din Pesta a pertractat ambele recursuri de nulitate, date, unul de fibirĕul Recașului Ioanovics în procesul cu Kozonics, unul de vestitul Kádár în procesul cu Blaskovits, redactorul foii „Der Freimüthige“, si ambele le-a respins. Acum Joanovics și Kádár își pot dá mâna, că amêndoi sunt blamați definitiv.

O fată care mânâncă carne de om. Nu departe de *Langvaltersdorf*, în colonia *Krickwiese* din Silezia, trăiă de un lung șir de ani un pânzar respectat și bine vĕdut în vêrstă de 70 ani cu numele Junnitsch, cu fiică-sa, o fată de 40 ani, încă necăsătorită, care conducea totodată economia de când murise mamă-sa. Acum vre-o trei ani se vedeau la fată semne de nebunie, din care causă fu internată pe spesele comunei într'o casă de nebuni. După un an fu eliberată în credința, că e pe deplin vindecată. Deodată, cuprinsă earăși de un atac de nebunie, se repedi la tatăl ei, omorîndu'l și sfărmându'l cu un cuțit de bucătărie; apoi începù sĕ mânânce din carnea tatălui sĕu, și acest lucru l'a continuat mai multe dile, în decursul cărora fata nici n'a mai eșit în piață ca sĕ-și cumpere cele necesare pentru mâncare. De urma acestui fapt îngrozitoriu s'a dat când un ucenic de brutariu a găsit o mână a bĕtrânului. Dată în judecată, fata n'a putut fi trasa la rĕspundere din causa nebuniei.

La ruinele cetății din Suceava după-cum aflăm în „*Gazeta Bucovinei*“, au început *desgropările* în 25 Iuliu. Spre acest scop se întrebuințează de-ocamdată suma de trei sute florini, care i-a încredințat-o Ministeriul din Viena dlui profesor și conservator Carol Romstorfer, pe care-l sprijinește întru lucrările sale aceste un *comitet compus dintrĕ Suceveni.* Nu ne îndoim, că spre conservarea ruinelor acestora de mare însemnătate istorică și spre continuarea desgropărilor acestora va oferá puternicul sĕu sucurs și *comitetul țerii Bucovina.*

Din societăți.

Adunarea generală a „Associațiunei“. *Convocare.* Adunarea generală a „Associațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“ conform §§ 14 și 21 din statutele associațiunei se convoacă *în opidul Blașiu pe dilele 27 și 28 August n. 1895,* pe lângă următoarea

Programă:

Marți în 27 August.

Ședința I cu următoarea ordine de di:

1. Deschiderea ședinței prin presidiu la 10 oare a. m. în localul ce se va designá spre acest scop.
2. Raport general despre activitatea comitetului în decursul anului 1894, dimpreună cu aclusele aceluia.
3. Alegerea comisiunilor de câte 3 membri și anume:
   a) pentru esaminarea raportului general pro 1894;
   b) pentru esaminarea rațiociniului pro 1894 și a projectului de budget pro 1896;
   c) pentru esaminarea propunerilor comitetului referitoare la modificarea statutelor și
   d) pentru încassarea taxelor de la membrii vechi și de la cei cari se vor înscrie din nou;
4. Insinuarea propunerilor și a eventualelor interpelări.
5. Raportul comisiunii pentru înscrierea membrilor, și
6. Cetirea eventualelor disertațiuni insinuate la timp.

Mercuri în 28 August.

Ședința II. cu următoarea ordine de di.

1. Deschiderea ședinței la 10 oare a. m.
2. Verificarea procesului verbal din ședința I.
3. Rapoartele comisiunilor esmise în ședința I.
4. Cetirea eventualelor disertațiuni.
5. Alegerea comitetului și a funcționarilor associațiunei pe noul period de 3 ani, 1896 până 1898.
6. Defigerea locului pentru procsima adunare generală a associațiunei.
7. Dispozițiuni pentru autenticarea procesului verbal din ședința II. și
8. Încheierea ședinței adunării generale.

Se observă, că eventualele disertațiuni au sĕ fie presentate presidiului Associațiunei în scris cu 8 dile înainte de adunarea generală.

Sibiiu, din ședința comitetului „Associațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută la 29 Iuliu 1895.

Dr. Il. Pușcariu v.-președinte. *Zacharia Boiu* secretariu.

Conchiămare. În sensul hotărirei comitetului *reuniunei cercuale* învĕțătorești de la 14/26 Iuliu a. c. pre cum și pe temeiul regulamentului Ven. Consistoriu din Arad, Domnii învĕțători și învĕțătoare din protopresbiteratul Timișoarei prin aceasta sunt conchiămați la adunare pe diua de 1/13 August a. c. dimineața la 8 oare în localitatea școalei de la St. Ilie din fabricul Timișoarei.

Programul:

1. Chiămarea dubului sânt.
2. Deschiderea adunării prin președinte.
3. Raportul comitetului.
4. Raportul cassariului.
5. Raportul bibliotecariului.
6. Alegerea comisiunilor censurătoare de rapoarte.
7. Propuneri practice-metodice.
8. Disertațiuni.
9. Raportul comisiunilor.
10. Desbaterea statutelor.
11. Diverse propuneri.
12. Alegerea unei delegațiuni la serbarea jubilară a reuniunei caransebeșene și — închiderea adunării.

Membrii învĕțători și învĕțătoare cari vor absentá fără causă suficientă de la aceasta adunare, se vor pedepsí în sensul regulamentului emanat de ven. Consistoriu.

Membrii disertanți sunt poftiți a-și trimite disertațiunile lor cu 3—4 dile mai înaine la presidiul acestei reuniuni.

Asemenea și acei membri, cari ar dori sĕ propună în mod practic din cutare object — ales de dînșii, vor binevoí a se însinuá la acest presidiu, la cas contrariu presidiul va invitá ex offo din șirul membrilor reuniunei sĕ propună din
a) limba română,
b) geografiă,
c) fisică,
d) și aritmetică.

Timișoara, 16/28 Iuliu, 1895,

Em. Andreescu, președinte *P. Ivi*, not.

Posta Redacțiunei.

Dognecea. Dta dici: „Acel „unul din cei presenți“ sau n'a fost present, sau dacă a fost atunci e un *misantrop*.“ Ce vreai sĕ dici? — În sfîrșit Dta nu trebue sĕ polemiscí cu mine despre o a treia persoană. Dacă ai ce spune pentru a rĕsturná cele ce ți-se impută, o poți face și fără de a ștí cine e acel — misantrop.

Arya, Brașov. Am primit cu mulțămită.

Invitare la abonament.

Începênd cu 1 Iuliu st. v. *prețul de abonament al diariului „Dreptatea“* s'a **redus** de **la 12 fl. la 10 fl. pe an.**

Astfeliu manținênd ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și objectivă întru toate, susținênd toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a dá în mâna cetitorilor diariul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca diariul nostru sĕ fie și cel mai eftin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apărè și mai departe în fie-care di de lucru la amiadi.

După acestea invităm la abonament cu următoarele prețuri:

Pentru monarchiă:

Abonamentul anual costă . . . . fl. 10·—
„ semestral . . . . . „ 5·—
„ treilunar . . . . . . „ 2·50
„ lunar . . . . „ 0·85

Pentru România și străinătate:

Abonamentul anual costă . . . Frci 37·—
„ semestral . . . . „ 18·50

Abonații vechi sunt rugați a se provocá la numĕrul sub care au primit până acum foaia, ori sĕ lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemná pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că diariul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei diariului „Dreptatea“ în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea diariului „Dreptatea“.

Prețurile bucatelor din piața Timișoarei.
De la 25 Iuliu 1895.
După notările societății „Lloyd“ din Timișoara.

Grâu, greutatea cualit. 78 chil.	per 100 chil.	5.85—5.90
Grâu, greutatea cualit. 79 chil.	per 100 chil.	5.90—5.95
Sĕcară, greutatea cualit.	per 100 chil.	4.60—4.70
Orz, greutatea cualit.	per 100 chil.	6.00—6.10
Ovĕs, vênturat	per 100 chil.	6.40—6.50
Cucuruz, nou	per 100 chil.	5.70-5.75

S'a tipărit în tipografia Heinrich Uhrmann în Timișoara.